

Hilda Bakker

ESSAY SPO

Leergang Collectieve Pensioenen TKP - oktober 2019

18 DECEMBER 2019

Kleine pensioenen in de knel door automatische waardeoverdracht

De gevolgen van de (on)mogelijkheid om bij beëindiging van uitvoeringsovereenkomsten kleine pensioenen automatisch over te dragen.

Op 1 januari 2019 is de ‘Wet waardeoverdracht klein pensioen’ in werking getreden.¹ Deze wet maakt het voor pensioenuitvoerders mogelijk om kleine pensioenen automatisch over te dragen naar de nieuwe pensioenuitvoerder van een deelnemer. Een klein pensioen bedraagt minder dan € 484,09 bruto per jaar (bedrag 2019).²

Voorwaarde is wel dat het kleine pensioen is ontstaan na een wisseling van werkgever.³ Dit betekent dat kleine pensioenen die zijn ontstaan door een collectieve beëindiging van een uitvoeringsovereenkomst niet automatisch kunnen worden overgedragen. Dit blijkt in de praktijk, met name bij pensioenverzekeraars, een belangrijk knelpunt te zijn.

Ook zijn er pensioenuitvoerders die in het verleden niet hebben geregistreerd of kleine pensioenen zijn ontstaan door baanwisseling of door een beëindiging van de uitvoeringsovereenkomst. Hierdoor dreigt een belangrijk deel van de kleine pensioenen die wél door een wijziging in de individuele situatie zijn ontstaan, ook niet automatisch overgedragen te kunnen worden.

De Stichting van de Arbeid, de Pensioenfederatie en het Verbond van Verzekeraars hebben daarom op 9 april 2019 een brief aan minister Koolmees gezonden, waarin zij voorstellen automatische overdracht mogelijk te maken voor alle kleine pensioenen, ook die zijn ontstaan door collectieve beëindiging van een contract (*hierna: het voorstel*).⁴ Minister Koolmees heeft op 9 september 2019 in antwoord op Kamervragen aangegeven dat hij in beginsel positief tegenover het verzoek staat, maar dat hij nadere informatie nodig heeft om een gedegen afweging te kunnen maken.⁵

In dit essay zal ik ingaan op de voor- en nadelen van de voorgestelde uitbreiding van het recht op automatische waardeoverdracht. Ik zal beschrijven welke gevolgen het voorstel heeft voor deelnemers, werkgevers en pensioenuitvoerders. Tot slot zal ik concluderen of de reikwijdte van de wet naar mijn mening, al dan niet conform het voorstel, uitgebreid moet worden. Hierbij staat de volgende vraag centraal:

“Moet automatische waardeoverdracht mogelijk worden voor alle kleine pensioenen, ongeacht de wijze waarop deze zijn ontstaan?”

Gevolgen voor deelnemers

Het voorstel betekent voor deelnemers dat de beoogde doelstellingen van de ‘Wet waardeoverdracht klein pensioen’ geëffectueerd kunnen worden voor alle kleine pensioenen, ongeacht de ontstaansoorzaak.

¹ <https://wetten.overheid.nl/BWBR0040435/2019-01-01>

² <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2018-72604.html>

³ Art. 70a lid 1 sub d Pensioenwet; <https://wetten.overheid.nl/BWBR0020809/2019-01-13>

⁴ <https://www.pensioenfederatie.nl/actueel/nieuws/2019/openbaar/04-april/oproep-aan-minister-koolmees-om-knelpunten-in-de-wet-waardeoverdracht-klein-pensioen-op-te-lossen>

⁵ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/ah-tk-20182019-3897.html>

De belangrijkste doelstelling van de wet voor deelnemers is behoud van de pensioenbestemming van kleine pensioenen.⁶ Door de flexibilisering op de arbeidsmarkt worden steeds vaker kleine pensioenaanspraken opgebouwd. Wanneer deze kleine pensioenen worden gebundeld tot een groter pensioen kan het pensioen daardoor boven de afkoopgrens komen. Dit pensioen kan op de pensioendatum niet worden afgekocht, en behoudt het karakter van een levenslange pensioenuitkering.

Naast pensioenbehoud noemt het voorstel nog andere voordelen voor deelnemers. De pensioencommunicatie voor een deelnemer wordt overzichtelijker als pensioenen worden gebundeld. Processen voor waardeoverdracht kunnen efficiënter worden ingericht als voor alle kleine pensioenen hetzelfde systeem geldt. En extra kosten ten laste van de deelnemer kunnen worden voorkomen als kleine pensioenen automatisch kunnen worden overgedragen.

Aan de andere kant betekent het voorstel dat een deelnemer het individuele recht verliest om wel of niet te kiezen voor waardeoverdracht bij een collectieve beëindiging. Indien een deelnemer ervoor kiest om een klein pensioen achter te laten bij de oude pensioenuitvoerder, kan de pensioenuitvoerder alsnog voor automatische waardeoverdracht kiezen. In het voorstel wordt er terecht op gewezen dat dit nu ook al zo in de wet is geregeld. Ik zie geen reden om op dit punt onderscheid te maken tussen kleine pensioenen ontstaan door baanwisseling en kleine pensioenen ontstaan door een collectieve beëindiging. In beide gevallen kan een deelnemer gegronde redenen hebben om zelf niet te kiezen voor waardeoverdracht. In de praktijk komen bezwaren bij collectieve waardeoverdracht echter nauwelijks voor. Het belang van pensioenbehoud en de verlaging van uitvoeringskosten moet daarom naar mijn mening in beide gevallen vooropgesteld worden.

Ook als is afgezien van collectieve waardeoverdracht kan de pensioenuitvoerder op grond van het voorstel een klein pensioen ontstaan door collectieve beëindiging automatisch overdragen. Dit betekent dat een situatie kan ontstaan waarbij de grotere pensioenen achterblijven bij de oude pensioenuitvoerder, maar kleine pensioenen worden overgedragen. In het voorstel wordt er terecht op gewezen dat de deelnemers in zo'n geval goed moeten worden geïnformeerd over deze keuze, om onbegrip bij deelnemers onderling te voorkomen.

Tot slot wordt er in het voorstel op gewezen dat een waardeoverdracht van een DB- naar een DC-regeling of andersom zowel negatieve als positieve materiële gevolgen kan hebben, afhankelijk van een ongunstig of juist gunstig moment van overdracht. Omdat het kleine pensioenen betreft zijn de gevolgen gering, en deze effecten zijn in de huidige wet geaccepteerd. Ik zie geen reden om deze gevolgen niet te accepteren voor kleine pensioenen ontstaan door collectieve beëindiging.

Gevolgen voor werkgevers

In het voorstel wordt onderkend dat automatische waardeoverdracht bij een collectieve beëindiging grote financiële consequenties kan hebben voor werkgevers. Bij een waardeoverdracht van en naar een DB-regeling waarbij een pensioenverzekeraar is betrokken kan de werkgever te maken krijgen met een collectieve bijbetaling voor kleine pensioenen.

In het voorstel is daarom overeengekomen dat bij uitgaande waardeoverdrachten van kleine pensioenen verzekeraars geen bijbetaling in rekening zullen brengen bij de werkgevers. De verzekeraar heeft de keuze om de bijbetaling voor eigen rekening te nemen of ervoor te kiezen om het kleine pensioen in de eigen administratie aan te houden. Bij inkomende waardeoverdrachten zal

⁶ Memorie van Toelichting 'Wet waardeoverdracht klein pensioen'; <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-34765-3.html>

wel een bijbetaling in rekening kunnen worden gebracht. Dit omdat de ontvangende pensioenverzekeraar niet kan achterhalen wat de reden is van het ontstaan van een klein pensioen. Verwacht wordt dat bijbetaling zich vooral voordoet bij uitgaande waardeoverdrachten en dat de risico's bij inkomende waardeoverdrachten zeer beperkt zijn. Daarbij is afgesproken dat opnieuw overleg gevoerd zal worden over deze afspraak als de renteontwikkeling in relatie tot de rekenregels voor waardeoverdracht daartoe aanleiding geeft.

Vanuit de praktijk worden zorgen geuit over de gevolgen van het voorstel voor werkgevers.⁷ De minister wordt opgeroepen om kritisch naar deze gevolgen te kijken. Ook wordt opgeroepen om de kosten van inkomende waardeoverdrachten niet in rekening te brengen bij werkgevers.⁸ Het wordt niet uitlegbaar gevonden om werkgevers de rekening te presenteren voor het vereenvoudigen van de pensioenadministraties. Ook is er weerstand tegen het argument dat de huidige rentestand geen aanleiding geeft voor zorgen, nu dit niets zegt over eventuele financiële risico's in de toekomst.

Ik onderschrijf het standpunt dat op voorhand naar een oplossing moet worden gezocht voor dergelijke situaties, en niet pas als daar aanleiding toe is, en werkgevers mogelijk al in problemen zijn geraakt. Ook ben ik het ermee eens dat werkgevers niet voor de kosten van automatische waardeoverdracht op moeten draaien, nu zij in alle gevallen verplicht moeten meewerken. Terecht wordt opgemerkt dat het niet de werkgevers, maar de pensioenuitvoerders zijn die baat hebben bij automatische waardeoverdracht. Ik ben dan ook van mening dat het voorstel op dit punt niet gevolgd moet worden, en dat de kosten ook bij inkomende automatische waardeoverdrachten niet bij de werkgevers in rekening moeten worden gebracht. De (beperkte) financiële risico's komen dan voor rekening van de pensioenuitvoerders.

Gevolgen voor pensioenuitvoerders

DNB heeft erop gewezen dat pensioenuitvoerders gehouden zijn aan de wet zoals die nu luidt. Een pensioenuitvoerder die kleine pensioenen met een andere ontstaansoorzaak dan baanwisseling overdraagt, handelt in strijd met de wet.⁹ Minister Koolmees heeft dit onderschreven.

Omdat er pensioenuitvoerders zijn die in het verleden niet geregistreerd hebben of kleine pensioenen zijn ontstaan door baanwisseling of door collectieve beëindiging van een contract, kunnen veel kleine pensioenen die ontstaan zijn door baanwisseling ook niet automatisch worden overgedragen. Dit omdat niet aangetoond kan worden dat het kleine pensioen is ontstaan door een individuele oorzaak. In de procedure voor automatische waardeoverdracht is ook niet voorzien in een extra toets op baanwisseling, omdat het proces eenvoudig en geautomatiseerd moet kunnen worden uitgevoerd.

Dit levert in de praktijk een onvoorziene, en naar mijn mening ongewenste situatie op. Pensioenuitvoerders kunnen nu in een groot aantal gevallen geen gebruik maken van het recht op automatische waardeoverdracht. Dit betekent dat de oude pensioenuitvoerder tot de pensioendatum deze kleine pensioenen in de administratie moeten blijven aanhouden, tegen relatief hoge administratiekosten. Indien deze pensioenen ook overgedragen kunnen worden levert dit een beoogde daling van de uitvoeringskosten op.

Conclusie

⁷ <https://kwps.nl/actualiteiten/voorstel-knelpunten-kleine-pensioenen-ongunstig-voor-werkgevers>

⁸ <https://www.adfiz.nl/nieuws/persberichten/zadel-werkgevers-niet-op-met-de-kosten-voor-inkomende-waardeoverdrachten>

⁹ <https://www.dnb.nl/nieuws/dnb-nieuwsbrieven/nieuwsbrief-pensioenen/nieuwsbrief-pensioenen-juni-2019/dnb384624.jsp#>

De belangrijkste doelstellingen van de 'Wet waardeoverdracht klein pensioen' zijn behoud van pensioenbestemming, en verlaging van uitvoeringskosten. Het is voor zowel deelnemers als pensioenuitvoerders naar mijn mening niet wenselijk als automatische waardeoverdracht alleen mogelijk is voor kleine pensioenen die zijn ontstaan na baanwisseling.

Ook voor kleine pensioenen die zijn ontstaan na een collectieve beëindiging is het belangrijk dat de pensioenbestemming beter wordt geborgd. Wanneer deze kleine pensioenen niet overgedragen kunnen worden en alsnog op de pensioendatum worden afgekocht, kunnen de doelstellingen van de wet niet volledig worden geëffectueerd. Het feit dat een deelnemer het individuele recht verliest om wel of niet te kiezen voor waardeoverdracht bij een collectieve beëindiging weegt naar mijn mening niet op tegen de voordelen die met de wet worden beoogd.

Voor pensioenuitvoerders betekent de huidige wet dat zij kleine pensioenen ontstaan door collectieve beëindiging tegen relatief hoge kosten tot de pensioendatum moeten uitvoeren. Daarnaast is de onwenselijke situatie ontstaan dat een belangrijk deel van de kleine pensioenen ontstaan door baanwisseling ook niet overgedragen kunnen worden.

Ik ben daarom van mening dat een wetswijziging noodzakelijk is, omdat anders een groot deel van de kleine pensioenen niet kan worden overgedragen, en de wet niet de beoogde voordelen heeft. Ik beschouw het voorstel als een belangrijke verbetering, nu de reikwijdte van de huidige wet in mijn ogen te beperkt is. Mijn conclusie is dan ook dat automatische waardeoverdracht mogelijk moet worden voor alle kleine pensioenen, ongeacht de wijze waarop deze zijn ontstaan.

Het voorstel neemt een belangrijke belemmering weg om kleine pensioenen automatisch over te kunnen dragen, maar brengt wel nieuwe problemen voor werkgevers mee. De kosten voor automatische waardeoverdracht moeten mijns inziens in geen geval ten laste van werkgevers komen, waardoor ik van mening ben dat het voorstel op dit punt niet gevolgd moet worden. Ik vind het een goede zaak dat de minister eerst de gevolgen van het voorstel verder wil onderzoeken. Met name de gevolgen voor werkgevers moeten kritisch onderzocht worden, waarbij een oplossing voor de geconstateerde bijbetalingsproblematiek gewenst is.

Bronnenlijst

1. SPO lesmateriaal LCP over waardeoverdracht.
2. Pensioenwet; <https://wetten.overheid.nl/BWBR0020809/2019-01-13>
3. Wet waardeoverdracht klein pensioen; <https://wetten.overheid.nl/BWBR0040435/2019-01-01>
4. Memorie van Toelichting 'Wet waardeoverdracht klein pensioen'; <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-34765-3.html>
5. Mededeling van de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid van 17 december 2018, 2018-0000814192, over per 1 januari 2019 gewijzigde bedragen in het Besluit ex artikel 66a ANW, de Pensioenwet en de Wet verplichte beroepspensioenregeling; <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2018-72604.html>
6. Het voorstel: <https://www.pensioenfederatie.nl/actueel/nieuws/2019/openbaar/04-april/oproep-aan-minister-koolmees-om-knelpunten-in-de-wet-waardeoverdracht-klein-pensioen-op-te-lossen>
7. <https://www.pensioenfederatie.nl/website/themas/pensioenuitvoering/waardeoverdracht>
8. <https://www.stvda.nl/nl/publicaties/waardeoverdracht-klein-pensioen>
9. <https://www.verzekeraars.nl/publicaties/actueel/oproep-aan-minister-koolmees-om-knelpunten-klein-pensioen-op-te-lossen>
10. <https://www.dnb.nl/nieuws/dnb-nieuwsbrieven/nieuwsbrief-pensioenen/nieuwsbrief-pensioenen-juni-2019/dnb384624.jsp#>
11. Kamervragen; <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/ah-tk-20182019-3897.html>
12. <https://kwps.nl/actualiteiten/voorstel-knelpunten-kleine-pensioenen-ongunstig-voor-werkgevers>
13. <https://www.adfiz.nl/nieuws/persberichten/zadel-werkgevers-niet-op-met-de-kosten-voor-inkomende-waardeoverdrachten>
14. <https://www.adfiz.nl/nieuws/adfiz-berichten/onderzoek-naar-gevolgen-uitbreiding-automatische-waardeoverdracht-kleine-pensioenen/>
15. https://www.azl.eu/application/files/2615/6707/0139/AZL_Pensioenitems_nr-4_juli-augustus_2019.pdf
16. <https://www.tkppensioen.nl/expertise/wet-waardeoverdracht-klein-pensioen-gevolgen-voor-communicatie>